

INTRODUCTION TO PARASHAT HASHAVUA

PARASHAT SHEMOT

When Hashem Tried to Kill Moshe

By Rav Yaakov Beasley

INTRODUCTION

This week, we begin *Sefer Shemot*, and we learn about the transformation of Yaakov's family into a nation. The first chapter begins with the description of *B'nei Ysraels* long and slow descent into servitude in Egypt. In chapter 2, the focus changes to recalling the birth of Moshe, whose protection in his infancy was a remarkable instance of Divine providence (as well as irony – Moshe's deliverance and upbringing occur from Pharaoh's palace itself). From the middle of chapter 2, the focus shifts to Moshe as a young man and his attempts to deal with the injustices that he witnesses around him. Finally, in chapter 3, *Hashem* informs Moshe that he has been selected as *Hashem's* agent for delivering *B'nei Yisrael* from Egypt. *Hashem* reveals His Divine name to Moshe, who eventually overcomes his hesitations. Although reluctant at first, Moshe finally is convinced to return to Egypt and save the Jewish People.

In *Shemot* 4:18, Moshe prepares to leave Midian, where he had lived for forty years, to return to Egypt. We watch Moshe load up his simple donkey with his wife and two boys to set out on the journey to Egypt, "to return to his brothers" in order to undertake *Hashem's* mission. As Moshe is on his way, *Hashem* appears suddenly to kill him:

And Moshe went and returned to Yitro his father-in-law and said unto him, "Let me go, I pray you, and return unto my brethren who are in Egypt and see whether they are yet alive." And Yitro said to Moshe, "Go in peace." And *Hashem* said to Moshe in Midian, "Go, return into Egypt: for all the men are dead who sought your life." And Moshe took his wife and his sons and set them upon an ass, and he returned to the land of Egypt; and Moshe took the rod of God in his hand.

And *Hashem* said to Moshe, "When you return to Egypt, see that you do all those wonders before Pharaoh which I have put in your hand; but I will harden his heart, that he shall not let the people go. And you shall say to Pharaoh, 'So says *Hashem*, Israel [is] my son, [even] my firstborn. And I say unto you, Let my son go, that he may serve me; and if you refuse to let him go, behold, I will slay your son, [even] your firstborn.'"

Toen Hasjem Moshe Probeerde te Doden

Door Rav Yaakov Beasley

INLEIDING

Deze week beginnen we *Sefer Shemot* (Boek Exodus), en leren we over de transformatie van Yaakov's familie tot een natie. Het eerste hoofdstuk begint met de beschrijving van *B'nei Ysraels* (Zonen Israëls) lange en langzame afgang naar slavernij in Egypte. In hoofdstuk 2, verandert de focus met te herinneren aan de geboorte van Mosje, wiens bescherming in zijn kindertijd een opmerkelijk voorbeeld van Goddelijke voorzienigheid was (maar ook ironie - Moshe's bevrijding en opvoeding die juist vanuit Farao's paleis plaatsvindt). Vanaf het midden van hoofdstuk 2, verschuift de focus naar Moshe als een jonge man en zijn pogingen om met het onrecht om hem heen, waarvan hij getuige is, om te gaan. Tenslotte, in hoofdstuk 3, informeert Hasjem Mosje dat hij als tussenpersoon van Hasjem geselecteerd werd om *B'nei Yisrael* uit Egypte te leiden. Hasjem onthult Zijn Goddelijke naam aan Moshe, die uiteindelijk zijn aarzelingen overwint. Hoewel eerst terughoudend, raakt Moshe uiteindelijk overtuigd om naar Egypte terug te keren en het Joodse Volk te redden.

In *Shemot* 4:18, bereidt Moshe zich voor om Midjan, waar hij veertig jaar had gewoond, te verlaten om naar Egypte terug te keren. We zien Moshe zijn eenvoudige ezel laden met zijn vrouw en twee jongens om op reis te gaan naar Egypte, "om naar zijn broeders terug te keren" om *Hasjem's* missie uit te voeren. Als Moshe onderweg is, verschijnt Hasjem plotseling om hem te doden:

En Moshe ging en keerde terug naar zijn schoonvader Jitro en zei tot hem: "Laat me gaan, ik bid u, en naar mijn broeders terugkeren, die in Egypte zijn en zien of ze nog leven." En Jitro zei tegen Mosje: "Ga in vrede." En Hasjem zei tegen Mosje in Midian: "Ga, keer weder in Egypte; want alle mannen die je leven zochten, zijn dood" En Mosje nam zijn vrouw en zijn zonen en zette hen op een ezel, en hij keerde terug naar het land Egypte, en Moshe nam de staf Gods in zijn hand.

En Hasjem zei tegen Mosje: "Wanneer u naar Egypte terugkeert, zie dat je al die wonderen voor Farao doet, die Ik je in handen heb gegeven maar Ik zal zijn hart verharderen, zodat hij het volk niet zal laten gaan. En je zult tot Farao zeggen: "Zo zegt Hasjem, Israël [is] mijn zoon, [zelfs] mijn eerstgeborene. En Ik zeg u, laat mijn zoon gaan, opdat hij Mij dient; en als je weigert om hem te laten gaan, zie, ik zal uw zoon doden, [zelfs] uw eerstgeborene."

And it came to pass by the way in the inn, that *Hashem* met him and sought to kill him. Then Tzipporah took a sharp stone and cut off the foreskin of her son and cast [it] at his feet, and said, "Surely a bloody husband [are] you to me." So he let him go; then she said, "A bloody husband [you are], because of the circumcision."
(*Shemot* 4:18-26)

QUESTIONS AND AMBIGUITIES

Without a doubt, this is one of the Torah's most enigmatic stories. How is it that just when Moshe is appointed as *Hashem*'s representative, *Hashem* desires to kill him? Has Moshe in some way angered God? Has he become undesirable so soon? What has he done since the episode of the burning bush to arouse God's wrath? Why would God persuade Moshe to be the leader of Israel and then attempt to kill him on the way to perform his mission? What sin precipitated the attack?

(Of course, these questions assume that Moshe was the intended victim, as we will discuss presently). Regarding the circumcision, how did Tzipporah know that this was the appropriate antidote to the attack? Why does this circumcision need to be performed just now?

One of the keys to deciphering this section is identifying the victim of the attack. "And it came to pass by the way in the inn, that *Hashem* met him and sought to kill him." Who is the "him"? The verse leaves us with no clues; in fact, its obscure wording allows for a wide range of opinions among even the earliest sources. Given that Moshe is saved by Tzipporah's initiative through circumcising their son, we can assume that the major issue at hand is circumcision. This is the approach of the Talmud (*Nedarim* 31b-32a):

It was taught: R. Yehoshua ben Korcha said: Great is circumcision, for despite all the meritorious deeds performed by Moshe our teacher, when he displayed apathy towards *milah*, none of his merits protected him, as it is written, "And the Lord encountered him and sought to kill him."

R. Yossi said: God forbid that Moshe should have been apathetic towards circumcision! Rather, Moshe thought, "If I circumcise my son and immediately go forth [on my mission], there will be a risk to the child's health, as it states (*Bereishit* 34:25), 'And it was on the third day, when they were sore.' How can I circumcise him and delay three days? Did God not issue me with a directive, 'Go, return to Egypt!'" In that case, why was Moshe punished? Because he occupied himself with issues of lodgings as first priority, as it states, "He met him at the lodging place."

En het geschiedde onderweg in de herberg, dat Hasjem hem ontmoette en hem zocht te doden. Toen nam Tzipporah een scherpe steen en sneed de voorhuid van haar zoon en wierp [het] aan zijn voeten, en zei: "Waarlijk, een bloedige echtgenoot [zijt] gij voor mij." Zo liet hij hem gaan; toen zei ze: "Een bloedige echtgenoot [zijt gij], wegens de besnijdenis."
(*Shemot* 4:18-26)

VRAGEN EN ONDUIDELIJKHEDEN

Zonder twijfel is dit één van de meest raadselachtige verhalen van de Tora. Hoe komt het dat van zodra Moshe als vertegenwoordiger van Hasjem is aangesteld, Hasjem hem wil doden? Heeft Moshe op een of andere manier God boos gemaakt? Wilde hij zo gauw van hem af? Wat heeft hij sinds het verschijnsel van het brandende braambos gedaan om de toorn van God op te wekken? Waarom zou God Mosje overtuigen om de leider van Israël te zijn om hem vervolgens op weg naar het uitvoeren zijn missie proberen te doden? Welke zonde verhaastte de aanval?

(Natuurlijk gaan deze vragen ervan uit dat Mosje het beoogde slachtoffer was, zoals we hierna zullen bespreken). Hoe wist Tzipporah dat de besnijdenis het juiste tegengif voor de aanval was? Waarom moest deze besnijdenis juist nu worden uitgevoerd?

Eén van de sleutels tot het ontcijferen van dit gedeelte is het slachtoffer van de aanval identificeren. "En het geschiedde onderweg in de herberg, dat Hasjem hem ontmoette en hem zocht te doden." Wie is de "hem"? Het vers geeft ons geen aanwijzingen, in feite laat de obscure tekst een breed scala van meningen toe, zelfs onder de vroegste bronnen. Gezien het feit dat Moshe door Tzipporah's initiatief wordt gered d.m.v. het besnijden van hun zoon, kunnen we aannemen dat het grote voor de hand liggende probleem besnijdenis is. Dit is de benadering van de Talmoed (*Nedarim* 31b-32a):

Er werd onderwezen: R. Jehosjoea ben Korcha zei: Groot is de besnijdenis, want ondanks alle verdienstelijke daden door Moshe onze leraar uitgevoerd, beschermde geen enkele van zijn verdiensten hem toen hij apathie t.o.v. *milah* (besnijdenis) ten toon spreidde, zoals er geschreven is: "En de Here kwam hem tegen en zocht hem te doden."

R. Jossi zei: God verhoede dat Moshe apathisch tegenover besnijdenis zou zijn geweest! Integendeel, Moshe dacht: "Als ik mijn zoon besnijdt en onmiddellijk verder ga [op mijn missie], zal er een risico zijn voor de gezondheid van het kind, zoals er staat (*Bereishit* 34:25), 'En het was op de derde dag, toen ze pijn hadden.' Hoe kan ik hem besnijden en drie dagen wachten? Heeft God mij niet een richtlijn gegeven, 'Ga, keer terug naar Egypte?'" Waarom werd Mosje in dat geval gestraft? Omdat hij zich als eerste prioriteit bezig hield met vraagstukken van onderkomen, omdat er staat: "Hij ontmoette hem bij het onderkomen."

R. Shimon Ben Gamliel said: It was not Moshe Rabbeinu whom the angel sought to kill; it sought to kill the baby. It states, "You are truly a bridegroom of blood to me!" This is said about the baby.

Summarizing the opinions, we see disagreement as to both the victim and the sin. One opinion sees the angel as coming to attack Moshe, while another sees the baby as the potential victim. R. Yehoshua ben Korcha suggests that the sin was Moshe ignoring his obligation to circumcise his son due of apathy, while R. Yossi rejects this presentation, suggesting that Moshe was allowed to delay the circumcision of his son. Once he "occupied himself with issues of lodgings," however, he was then found guilty in some way of procrastination and delay.

Which son did Moshe fail to circumcise? The Torah informed us about the birth of his first son before he encountered *Hashem* at the burning bush: "She bore him a son, whom he named Gershom, for he said, 'I have been a stranger in a foreign land'" (2:22). In our *parsha*, Moshe is traveling with Tzipporah and their "sons" - more than one child. The rationale for the name of his second child appears only later, in *Parshat Yitro*: "The other was named Eliezer, meaning, 'The God of my father helped me and He delivered me from the sword of Pharaoh'" (18:4). Apparently, Moshe's second son had just been born. The question then arose – when was Moshe supposed to circumcise him? Didn't Hashem command him to go down to Egypt immediately? According to R. Yossi's understanding, Moshe was reluctant to delay his mission. Caught between two commands, to circumcise his son and delay his mission or to return to Egypt and confront Pharaoh, Moshe chose the latter. However, once they reached the desert inn (apparently near enough to Egypt so as not to endanger the child's health of the child), Moshe's rationale to delay performing the circumcision disappeared.

According to this reading, circumcision is both the sin and the cure. We can now also explain the Torah's stress of the encampment - the "*malon*" - a place of resting and relaxation. The place itself is the accusation against Moshe.

R. Yehoshua's opinion, that Moshe was "apathetic" towards the commandment of circumcision, needs explaining. Why would Moshe have ignored this commandment? Most likely, R. Yehoshua understood even a momentary delay in the fulfillment of the *mitzvah* as apathy. R. Hirsch further argues, "Was he not embarked on a mission to accomplish the salvation of a people whose whole meaning and importance... rests upon the idea of *mila*? And should he, just he, bring in the midst of this people an uncircumcised child? Rather, let him die than let him introduce his mission with such an example."

There is a fascinating *midrash* (*Mechilta*, *Yitro* 6) that suggests a very different and radical idea:

When Moshe asked for Tzipporah's hand in marriage, Yitro made a condition. He said, "Your first son must be allowed to

R. Shimon Ben Gamliel zei: De engel probeerde niet Moshe Rabbeinot te doden, maar wilde de baby doden. Er staat: "Je bent echt een bruidegom van bloed voor mij!" Dit wordt over de baby gezegd.

De meningen samenvattend zien we verschil over zowel het slachtoffer als de zonde. Eén mening ziet de engel Moshe komen aanvallen; een ander ziet de baby als het potentiële slachtoffer. R. Jehosjoea ben Korcha suggereert dat de zonde Moshe was die zijn verplichting om zijn zoon te besnijden naast zich neerlegde, terwijl R. Yossi deze presentatie verwerpt en suggereert dat Moshe een oponthoud gegund werd omwille van de besnijdenis van zijn zoon. Van zodra hij "zich echter met zaken van onderdak bezig hield," werd hij vervolgens in zekere zin schuldig bevonden aan uitstel en vertraging.

Welke zoon heeft Moshe niet besneden? De Tora informeerde ons over de geboorte van zijn eerste zoon voordat hij Hasjem bij de brandende braamstruik ontmoette: "Ze schonk hem een zoon, die hij Gersom noemde, want hij zei: 'Ik ben een vreemdeling in een vreemd land'" (2:22). In onze *sidra*, reist Moshe met Tzipporah en hun "zonen" - meer dan één kind. De reden voor de naam van zijn tweede kind komt pas later, in *Parasjat Jitro*: "De andere werd Eliëzer genoemd, wat betekent: 'De God van mijn vader heeft me geholpen en Hij heeft mij van Farao's zwaard verlost'" (18:4). Blijkbaar was de tweede zoon van Moshe net geboren. Rijst de vraag – wanneer werd Mosje verondersteld hem te besnijden? Gaf Hasjem hem niet de opdracht om onmiddellijk naar Egypte af te dalen? Volgens R. Yossi's begrip, was Moshe terughoudend om zijn missie uit te stellen. Gevangen tussen twee commando's - zijn zoon besnijden en zijn missie uitstellen of terugkeren naar Egypte en Farao confronteren - koos Moshe voor het laatste. Echter, van zodra ze de woestijnherberg bereikten (blijkbaar dicht genoeg bij Egypte om niet de gezondheid van het kind in gevaar te brengen), verdween Moshe's beweegredenen om halt te houden voor het uitvoeren van de besnijdenis.

Volgens deze lezing, is de besnijdenis zowel de zonde als de genezing. We kunnen nu ook de Toranadruk uitleggen van het kampement - de "*malon*" - een plaats van rust en ontspanning. De plaats zelf is de beschuldiging tegen Moshe.

R. Yehoshua's mening, dat Mosje "apathisch" was voor het gebod van de besnijdenis, behoeft uitleg. Waarom zou Moshe dit gebod hebben genegeerd? Hoogstwaarschijnlijk zag R. Yehoshua zelfs een tijdelijke vertraging in de vervulling van de mitswa als apathie. R. Hirsch stelt verder: "Was hij niet begonnen aan een missie om de redding van een volk welks hele betekenis en belang... op het idee van *mila* gebaseerd is? En zou hij, juist hij, in het midden van dit volk een onbesneden kind brengen? Laat hem liever sterven dan zijn missie met zo'n voorbeeld aan te vatten."

Er is een fascinerende *midrasj* (*Mechilta*, *Jitro* 6), dat een heel ander en radicaal idee oppert:

Toen Mosje om Tzipporah's hand vroeg om haar te huwen, stelde Jitro een voorwaarde. Hij zei: "Uw eerste zoon moet je toegestaan om

worship *avodah zarah* (idolatry), and the children that follow, you may raise in the name of Heaven." Moshe accepted and Yitro made him swear that he would fulfill his promise... This is why the angel came to kill Moshe.

How could Moshe agree to this outrageous arrangement? According to one stream of rabbinic thought, Yitro was a religious skeptic, who personally tested every deity and worshipped every idol. The Torah records both Yitro's original title as a priest of Midian (2:16, 18:1) and his later statement about *Hashem's* greatness in chapter 18: "NOW I know that *Hashem* is the greatest amongst ALL GODS." Having arrived at the truth through relentless religious searching, Yitro wished to raise Moshe's firstborn in his way of free-thought and openness. If this *midrash* is correct, then Gershom, Moshe's firstborn, would not have been circumcised. It was NOT the new baby, Eliezer, who was in danger, but the older brother!

THE LARGER THEMES OF THE EXODUS

If this interpretation is correct, than we can connect this story to two themes that run throughout the story of *Yetziat Mitzrayim* - the concept of the firstborn and the *mitzvah* of *brit milah*, the covenant with *Hashem*. Let us examine the second theme of circumcision. Clearly, *brit milah* occupies a fundamental role in the story of leaving Egypt. The next mention of circumcision in the Torah occurs at the end of chapter 12, when the Torah discusses the laws of the *korban Pesach* for future generations:

If a stranger who dwells with you would offer the Passover [sacrifice] to the Lord, all his males must be circumcised; then he shall be admitted to offer it; he shall then be a citizen of the country. But no uncircumcised person may eat of it. (*Shemot* 12:48-9)

Earlier in chapter 12, Rashi alludes to why specifically these two commandments are linked (we do not prevent an uncircumcised person from wearing *tefillin* or keeping *Shabbat*, for example). Quoting the *midrash*, Rashi suggests that *Hashem* said the following:

"The time has arrived for the fulfillment of the promise of redemption that I made to Avraham." However, the Jewish People had performed no commandments through which to merit redemption... Therefore, He gave them two *mitzvot*, the blood of the *korban Pesach* and the blood of the *brit milah*. They all circumcised themselves that very night...

Similarly, the Ramban comments, "It is well known that the People of Israel in Egypt were sinful. They had even abandoned the practice of *brit milah*..." (commentary to 12:40).

Why did the Jewish People abandon this central precept? For *B'nei Yisrael*, the circumcision was more than a simple operation. The simple act was a living

Avoda Zara (afgoderij) te vereren, en de kinderen die volgen, kunt u in de naam van de Hemel opvoeden." Moshe geaccepteerde en Jitro deed hem zweren dat hij zijn belofte zou vervullen ... Dit is de reden waarom de engel kwam om Moshe te doden.

Hoe kon Mosje met deze schandalige regeling instemmen? Volgens één rabbijnse denkstroming was Jitro een religieus scepticus, die persoonlijk iedere godheid testte en elke afgod aanbad. De Tora vermeldt zowel Jitro's oorspronkelijke titel als priester van Midian (2:16, 18:1) als zijn latere verklaring over *Hasjem's* grootheid in hoofdstuk 18: "NU weet ik dat *Hasjem* het grootst is onder ALLE GODEN." Bij de waarheid uitgekomen, via niet-aflatend religieus zoeken, wilde Jitro Moshe's eerstgeborene in zijn manier van het vrije denken en openheid opvoeden. Als deze *midrasj* correct is, dan zou Gersom, Moshe's eerstgeborene, niet besneden zijn. Het was NIET de nieuwe baby, Eliezer, die in gevaar was, maar de oudere broer!

DE GROTERE THEMA'S VAN DE EXODUS

Indien deze interpretatie juist is, dan kunnen we dit verhaal verbinden aan twee thema's die door het verhaal van *Yetziat Mitzrayim* heen lopen - het concept van de eerstgeborene en de *mitsva* van *brit milah*, het ver-bond met *Hasjem*. Laten we het tweede thema over besnijdenis bekijken. *Brit milah* speelt duidelijk een fundamentele rol in het verhaal van het verlaten van Egypte. De volgende vermelding van de besnijdenis in de Thora is aan het eind van hoofdstuk 12, wanneer de Torah de wetten van het *korban Pesach* voor toekomstige generaties bespreekt:

Als een vreemdeling die bij u verblijft het Pascha [offer] aan de Heer zou willen aanbieden, moeten al zijn mannelijken besneden worden; dan zal hij worden toegelaten om het aan te bieden, hij zal dan een burger van het land zijn. Maar geen enkele onbesneden mag ervan eten. (*Shemot* 12:48-9)

Eerder in hoofdstuk 12, zinspeelt Rashi op het waarom dat juist deze twee geboden gekoppeld zijn (we beletten een onbesneden persoon niet om tefillien te dragen of om Sjabbat te houden, bij wijze van voorbeeld). Onder vermelding van de *midrasj*, suggereert Rashi dat *Hasjem* het volgende zei:

"De tijd is gekomen voor de vervulling van de belofte van verlossing die Ik aan Avraham deed." Nochtans had het Joodse volk geen geboden gedaan waardoor ze verlossing verdienen ... Daarom gaf Hij hen twee *mitsvot*, het bloed van het *korban Pesach* en het bloed van de *brit milah*. Die nacht besneden ze zich allemaal...

Ook de Ramban zegt: "Het is algemeen bekend dat het volk van Israël in Egypte zondig was. Ze hadden zelfs de praktijk van *brit milah* losgelaten ..." (Commentaar op 12:40).

Waarom heeft het Joodse volk dit centrale gebod losgelaten? Voor *B'nei Yisrael* was de besnijdenis meer dan een eenvoudige handeling. De eenvoudige daad

expression of their covenant that connected the Jewish People to *Hashem*; it was quite possibly the only remaining sign that they had left. *Hashem* made two covenants with Avraham, the *Brit Bein Ha-Betarim* and *brit milah*. The first covenant foretold slavery but promised redemption. History would take its course, but in the end, *Hashem* would intercede and demonstrate His control over the world. For undergoing this process, the Jewish People would receive the Land of Israel as an inheritance. In the second covenant, however, the Jewish People transform from passive recipients, tossed through history's raging currents, to active participants and partners with *Hashem*. To receive the promised blessings, they have to actively express their belonging and sense of nationhood with a physical mark on their bodies.

As the Ramban noted, however, with the corroding effects of slavery and suffering, the Jewish People slowly abandoned their covenant. With no end to their travails in sight, over time, people abandoned the *brit milah*, with all that it entailed. To assert man's active role in his destiny when the Egyptian taskmasters controlled every waking moment from the cradle to the grave, to assert faith and identify with the future of the Jewish nation, was an act that slowly receded from the abilities and the consciousness of the people.

The second theme that runs through the story is the concept of the firstborn. Despite *Sefer Bereishit's* repeated rejection of the firstborn son and the entire idea of the rule of primogeniture, the Torah acknowledges the special role played by the firstborn in the family. The law of *korban Pesach* in chapter 12 is followed by the requirement to sanctify all the firstborn of a family, both human and animal. The rationale for this is clear – *Hashem's* sparing of the firstborn of the Jewish People while killing the firstborn of Egypt. In our story, we note that the Torah just described Israel as *Hashem's* firstborn (4:22), and followed with *Hashem* threatening to kill Pharaoh's firstborn (4:23). Finally, our story follows, with *Hashem* attempting to kill Moshe's firstborn.

Why, then, did *Hashem* attack Moshe (or Gershom)? Based on the two themes that have coalesced in our story, we can understand the significance of what has occurred. Moshe is going to Egypt to lead the people to freedom. Clearly, Moshe cannot accept the leadership of the nation, in which he must attempt to inspire the people to place their hopes with the Divine promise and identify once again with the Divine historical promise, while one of Moshe's own children is raised in a foreign tradition. Moshe had to communicate the covenant and its message of belonging and hope for those who would actively identify with it to the people. Only through actively demonstrating his belief in the truth of his message could Moshe be successful.

was een levende uitdrukking van het verbond, dat het Joodse volk met *Hasjem* verbond; het was misschien wel het enige overgebleven teken dat ze nog hadden. *Hasjem* sloot twee verbonden met Avraham, de *Brit Bein Ha-Betarim* en *brit milah*. Het eerste verbond voorspelde slavernij maar beloofde verlossing. De geschiedenis zou zijn gang gaan, maar op het einde zou *Hasjem* tussenkomen en Zijn controle over de hele wereld tonen. Voor het ondergaan van dit proces, zou het Joodse Volk het Land Israël als een erfenis ontvangen. In het tweede verbond, echter werd het Joodse volk van passieve ontvangers, heen en weer geslingerd door de woeste geschiedenisstromen, actieve deelnemers en partners met *Hasjem*. Om de beloofde zegeningen te ontvangen, moeten ze hun lidmaatschap en natiegevoel actief uitdrukken met een fysieke markering op hun lichaam.

Zoals de Ramban opmerkte, met de roestende gevolgen van de slavernij en het lijden, verliet het Joodse volk langzaam z'n verbond. Met geen einde aan hun beproevingen in het vooruitzicht, verliet het volk na verloop van tijd de *brit milah*, met alles daarbij. De mens een actieve rol in zijn lot laten spelen wanneer de Egyptische opzichters elk moment van de wieg tot het graf controleerden, geloof en identificatie met de toekomst van het Joodse volk weer doen gelden, was iets dat langzaam uit de vaardigheden en het bewustzijn van de mensen verdween.

Het tweede thema dat door het verhaal loopt is het concept van de eerstgeborene. Ondanks *Sefer Bereishit's* herhaalde afwijzing van de eerstgeborene zoon en het hele idee van de heerschappij van het eerstgeboorterecht, erkent de Tora de bijzondere rol van de eerstgeborene in de familie. De wet van *korban Pesach* in hoofdstuk 12 wordt gevolgd door de eis van alle eerstgeborenen van een gezin te heiligen, zowel bij mens als dier. De reden hiervoor is duidelijk – *Hasjem's* sparen van de eerstgeborenen van het Joodse volk, terwijl de eerstgeborenen van Egypte gedood worden. In ons verhaal merken we op dat de Torah alleen Israël als *Hasjem's* eerstgeborene beschreef (4:22), en gevolgd wordt met *Hasjem's* dreigen om Farao's eerstgeborene te doden (4:23). Tenslotte vervolgt ons verhaal met *Hasjem* die Moshe's eerstgeborene probeert doden.

Waarom viel *Hasjem* Moshe (of Gersom) dan wel aan? Op basis van de twee thema's die in ons verhaal zijn samenvloeiden, kunnen we de betekenis begrijpen van wat er gebeurd is. Moshe gaat naar Egypte om het volk naar de vrijheid te leiden. Het is duidelijk dat Mosje de leiding van de natie niet kan accepteren, waarin hij moet proberen de mensen te inspireren om hun hoop op de goddelijke belofte te stellen en zich opnieuw met de Goddelijke historische belofte te identificeren, terwijl één van Moshe's eigen kinderen in een vreemde traditie wordt opgevoed. Mosje moest het verbond communiceren en de boodschap van het erbij horen en hoop voor degenen die zich ermee actief met het volk identificeren. Alleen door actief zijn geloof in de waarheid van zijn boodschap te tonen kon Mosje succesvol zijn.